

કૃષિ શિક્ષણ ક્ષેત્રમાં એમ.બી.એ.એગ્રી બિઝનેસ મેનેજમેન્ટની ઉજળી તકો

ભારતમાં કૃષિક્ષેત્રે એગ્રી બિઝનેસ સૌથી ઝડપથી વિકસતું ક્ષેત્ર છે, અને ૧૨ લાખ કરોડ રૂપિયાથી પણ વધુ વ્યાપાર ક્ષમતા ધરાવે છે. વૈશ્વિક વ્યાપારની ઉદારીકરણની નીતિને લીધે દેશમાં વ્યાપારીક અનુકૂળતા વધી છે. જેને લીધે કૃષિ વ્યવસાયના વિકાસ અને વૃદ્ધિની અનેક તકો ઊભી થઈ છે. તેમ છતાં ભારતીય કૃષિક્ષેત્રે અનેક પડકારો જેવા કે, અસ્થિર ઉત્પાદન, કાપણી પછી થતો મોટો બગાડ, ગુણવત્તા યુક્ત ઉત્પાદનોનો અભાવ, ઉત્પાદનના પ્રમાણમાં ઓછી નિકાસ વગેરેથી ગ્રસ્ત છે. પરિણામે કૃષિ સંબંધી વ્યાપાર અને ઉદ્યોગોના વ્યવસ્થાપન તેમજ સંચાલન માટે કુશળ વ્યવસાયીઓ અને પ્રબંધકોની મોટી માત્રામાં જરૂરીયાત ઊભી થઈ છે. કૃષિનું શિક્ષણ લીધા પછી પોતાનું કૃષિ ઉત્પાદન/સંશોધનો સંબંધિત વ્યવસાય કરે તે માટે સરકારે સ્ટાર્ટપ અને એગ્રી બિઝનેસ ઈન્ક્યુબેશન પ્રોગ્રામ જેવી અનેક પ્રોત્સાહક યોજનાઓ યુવા વેપારી/ઉદ્યોગપતિ વ્યવસાયી માટે અમલમાં મૂકી છે. આ જરૂરીયાતને ધ્યાને લઈ દેશમાં તથા ગુજરાતમાં કૃષિ વ્યવસાય સંબંધી વ્યવસ્થાપન અને પ્રબંધન કરી શકે તેવા અનુસ્નાતક સ્તરના શૈક્ષણિક કાર્યક્રમો આપતી સંસ્થાઓ અસ્તિત્વમાં આવી. જે પૈકી પી. જી. ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ એગ્રી બિઝનેસ મેનેજમેન્ટ વર્ષ ૨૦૦૮ થી જૂનાગઢ કૃષિ યુનિવર્સિટીમાં કાર્યરત છે. તેમાં M.B.A.(Agri. Business)ની ડીગ્રી આપવામાં આવે છે. સ્નાતક થયા પછી બે વર્ષનો અભ્યાસ ક્રમ છે. કૃષિ અને તેના સંલગ્ન વિષયોની સ્નાતક ડીગ્રી ધરાવનાર વિદ્યાર્થીઓ આ કોર્સમાં અરજી કરી શકશે. જેની વિગતવાર માહિતી જૂનાગઢ કૃષિ યુનિવર્સિટીની વેબસાઇટ(www.jau.in) પર આપવામાં આવી છે. અત્યાર સુધીમાં ૨૫૫ થી વધારે વિદ્યાર્થીઓ એમ.બી.એ.(એગ્રી બિઝનેસ)ની પદવી પ્રાપ્ત કરી છે. વર્ષ ૨૦૧૪ થી આજ ક્ષેત્રમાં પીએચ.ડી.(એગ્રી બિઝનેસ)નો કાર્યક્રમ શરૂ થઈ ગયો છે, અને હાલમાં તેમાં ૧૦ વિદ્યાર્થીઓ અભ્યાસ કરી રહ્યા છે. આ સંસ્થામાં અન્ય દેશો જેવા કે, મલાવી અને આફ્રિકાના પણ વિદ્યાર્થીઓએ એમ.બી.એ.(એ.બી.)નો અભ્યાસ પૂર્ણ કરેલ છે. વર્ગ શિક્ષણ ઉપરાંત પી.જી.આઇ.એ.બી.એમ. દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને વિવિધ ઉદ્યોગ ગૃહો, વ્યાપારિક સંસ્થાનો, આધુનિક કૃષિકારોની મુલાકાતે લઈ જવામાં આવે છે. દર વર્ષે વિદ્યાર્થીઓ/શિક્ષકો માટે જરૂરી તાલીમો, વ્યાખ્યાનો અને પરિસંવાદોનું આયોજન કરવામાં આવે છે. આમ વિદ્યાર્થીઓને વ્યવહારીક કૌશલ્ય અને પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ સંબંધિત જ્ઞાનથી સજ્જ કરી કૃષિ વ્યવસાય ક્ષેત્રના વિકાસની પ્રક્રિયામાં સક્રિયતાથી જોડાવાનું કામ પી.જી.આઇ.એ.બી.એમ. કરે છે.

અધ્યતન વાતાનુકૂલિત વ્યાખ્યાન ખંડ અને કોમ્પ્યુટર લેબ, સેમીનર હોલ તથા વિશાળ પુસ્તકાલયની સુવિધા, વિદ્યાર્થીનીઓ તથા વિદ્યાર્થીઓ માટે શ્રેષ્ઠ હોસ્ટેલ વ્યવસ્થા તથા જીમ જેવી

વ્યવસ્થાઓ વિદ્યાર્થીઓના સર્વાંગીણ વિકાસ માટે ઉપલબ્ધ છે. અભ્યાસ પૂર્ણ કર્યા બાદ આ ઈન્સ્ટિટ્યુટના વિદ્યાર્થીઓ જી.એસ.એફ.સી., ઈફકો, જંતુનાશક દવાઓ, બિયારણ ઉત્પાદન કરતી રાષ્ટ્રીય તેમજ આંતરાષ્ટ્રીય કંપનીઓ, કૃષિ વિકાસ માટે કામ કરતી સ્વયં સેવી સંસ્થાઓ, ખાનગી તેમજ જાહેર ક્ષેત્રની બેંકોમાં ઉચ્ચ હોદા પર ફરજ બજાવે છે. આ ઈન્સ્ટિટ્યુટમાં ભણેલા વિદ્યાર્થીઓ શ્રી સત્ય પ્રકાશ, પ્રતાપ સિંહ, કેતન મેન્દુલે, ખાત્રા દિપેન, શૈલેષ આહિર અને સંદીપ ગુપ્તાને તેમની કંપનીઓ ધ્વારા માર્કેટીંગ ક્ષેત્રની શ્રેષ્ઠ કામગીરી માટે બેસ્ટ માર્કેટીંગ પર્સન ઓફ સ્ટેટ જેવા એવોર્ડ મળેલ છે. આજ વર્ષે પાસ થયેલ વિદ્યાર્થીની કુ. શેખ રેશ્મા સુલતાનાને ન્યુયોર્ક (યુએસએ)ની લેફાક ઓર્ગેનાઈઝેશનમાં (ન્યુ યોર્ક) ૧૪૫૦૦ યુએસ ડોલર પ્રતિ માસના પગારની નોકરીની તક મળી છે. જે આ પી. જી. ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ એગ્રી બિઝનેસ મેનેજમેન્ટ, જૂનાગઢ કૃષિ યુનિવર્સિટીના ગૌરવ સમાન છે. તેમજ આ સંસ્થામાંથી ઘણા વિદ્યાર્થીઓ ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે અમેરીકા, ન્યુઝીલેન્ડ અને ઓસ્ટ્રેલીયા ગયા છે. કેટલાક વિદ્યાર્થીઓ પોતાનો આ અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ કરીને કૃષિ સળંગના વ્યવસાય કરીને પણ સફળ થયા છે. આમ કૃષિ શિક્ષણ ક્ષેત્રમાં એગ્રી બિઝનેસ મેનેજમેન્ટ શાખા ખૂબ જ ઝડપથી વિકસી રહી છે અને જેનો રાજ્યના સમગ્ર કૃષિ વ્યાપાર વિકાસમાં નોંધનીય ફાળો રહેશે.

સ્થળ : જૂનાગઢ

તારીખ : ૨૧/૦૮/૨૦૧૯

(કે.એ.ખુંટ)

આચાર્ય અને અધ્યક્ષ

પીજીઆઇએબીએમ,

જૂનાગઢ કૃષિ યુનિવર્સિટી,

જૂનાગઢ.